

K návrhu predkladáme hromadnú zásadnú pripomienku na základe ktorej žiadame, aby návrh nebol v predložennom znení schválený a zámer predkladateľa bol naplnený cestou novelizácie iných predpisov alebo vzniku samostatného zákona tak, aby sa verejnoprospešný účel nadácií a súkromné záujmy osôb ohľadom nakladania s ich majetkom nezmiešavali.

Predložený návrh zásadne vstupuje do priestoru mimovládneho neziskového sektora a zavádza nesystémové zmiešavanie finančných nástrojov súkromných osôb do existencie nadácií, ktoré na Slovensku už tradične spravujú majetok výlučne na verejnoprospešný účel. Takáto zmena nebola predmetom žiadnej diskusie s predstaviteľmi tohto sektora, na ktorých má zásadný vplyv a neprebehla ani širšia celospoločenská diskusia, ktorá by bola primeraná náročnosti takejto úpravy a potenciálnym rizikám, ktoré z nej plynú.

Mimovládny sektor plní dôležitú úlohu pri napĺňaní verejného záujmu, podpore solidarity a priamo aj fungovaní štátu. Jeho miesto a hodnota je nenahraditeľná a špecifická. V čase koronakrízy, vojny na Ukrajine ale aj v každodennom živote zohráva úlohu, ktorá s činnosťou tzv. súkromných nadácií nemá nič spoločné. To, čo reprezentuje navrhovaný inštitút, sa označuje v zahraničí ako zverenecký fond či trust a ich hlavný cieľ je daňová optimalizácia a iné súkromné záujmy zriaďovateľov – častokrát oligarchov. Spájanie týchto dvoch inštitútov jedným, zameniteľným označením môže tak závažne narušiť i tak krehkú dôveru a ohroziť prísun financií na podporu najzraniteľnejších skupín. V tomto zmysle vyhodnotenie vplyv návrhu na sociálnu oblasť či zraniteľné skupiny nie je správne a platí výlučne vtedy, ak predkladateľ nebude zaraďovať tento inštitút k nadáciám a neziskovému sektoru.

Mimovládne organizácie preto nesúhlasia, aby sa výrazom nadácia, hoc aj s prívlastkom súkromná, označovali právnické osoby nielen bez akéhokoľvek verejnoprospešného cieľa, ale naopak ktorých cieľom je častokrát presný opak. Nadácie sú štandardne zakladané súkromnými fyzickými osobami či súkromnými právnickými osobami a preto je takáto označenie zmätočné a nesystémové.

Samotná definícia súkromného účelu v návrhu nepochopiteľne uvádza aj „iné záujmy zakladateľa slúžiace verejnoprospešnému cieľu“, čím neprípustne zmiešava súkromný a verejnoprospešný účel.

Navrhované zmeny nie sú nielen dostatočné na odlišenie, ale aj potenciálne odoberajú možnosť akejkolvek kontroly nakladania s významným majetkom bohatých osôb či právnických osôb. Ešte v júni 2022 v rámci diskusie k rekonštrukcii súkromného práva v oblasti nadácií navrhovateľa síce rátať s označením tohto inštitútu ako súkromná nadácia, no konštatovali, že si vyžaduje zásadné dopracovanie návrhu a „intenzívnu diskusiu ohľadom daňových aspektov s príslušným rezortom“, Tieto však s odstupom pol roka zjavne neprebehli. Celý návrh ani nereaguje na mnohé aspekty riadenia takejto entity a na výsledky diskusie a návrhov predložených v rámci procesu prípravy nového civilného práva. V súčasnej právnej úprave napríklad ani vedenie účtovníctva či účtovná závierka pre neziskové organizácie nezohľadňuje nároky takýchto entít a ich vytvorenie ani nie je k návrhu pripojené.

Bez ohľadu na túto skutočnosť predstavuje mimoriadne voľná úprava postavenia obdobného subjektu priestor na legalizáciu príjmov z trestnej činnosti, financovanie terorizmu či iných protispoločenských aktivít, keď návrhom získavajú všetky výhody neziskového sektora a takmer žiadne „nevýhody“ ziskového sektora.

Práve informácie o konečných užívateľoch výhod a hospodárení, sú kľúčové na zistenie, či takáto entita neslúži osobám či záujmom v rozpore so zákonom. V navrhovanom znení fakticky neexistuje žiaden kontrolný orgán a ani prístup verejnosti k informáciám, ktoré by potenciálne zachytil tieto riziká

a protispoločenské aktivity, ani mechanizmus, ako majetok, ktorý prejde z takéhoto subjektu na beneficienta potenciálne „zachrániť“.

Tým, že aj takáto nadácia bude môcť podnikať a jej účel nie je fakticky nijako obmedzený, nevyžaduje ani žiaden vstupný kapitál, ani zverejňovanie údajov o darcoch či príjemcoch, je atraktívnosť pre rôzne antisystémové skupiny mimoriadne vysoká. Predkladateľ nevyklúčil napr. vykonávanie verejných zbierok súkromnou nadáciou, ktoré by mohli byť silnou podporou napr. pre sektor konšpirácií, ani dôsledne nerieši postavenie nadácií v iných predpisoch. Zaradením takéhoto subjektu do „neziskového sektora“ sa tak otvára priestor na nakladanie s verejnými zdrojmi, vrátane asignácie dane, ktoré by tak mohli byť použité fakticky na súkromný účel a odčerpávať zdroje pre tých, ktoré takúto pomoc naozaj potrebujú.